

ORIENTACIONS PER A LA INTERVENCIÓ EN SITUACIONS DE DOL

A LES ESCOLES

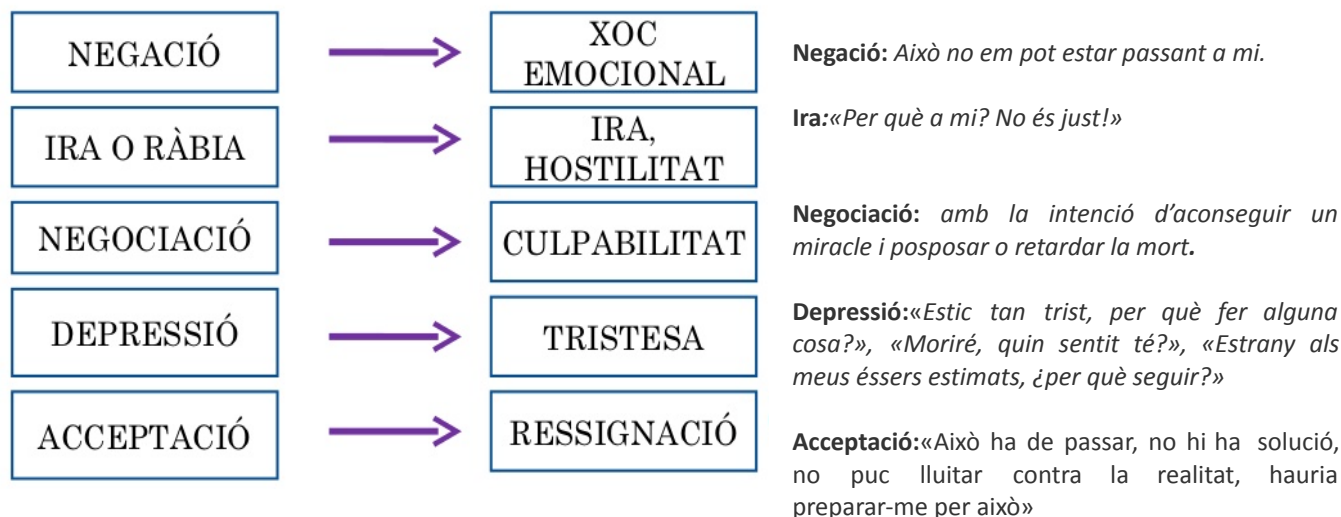
INTRODUCCIÓ

Aquest protocol va adreçat a docents que han de gestionar moments tan delicats com és el cas de la mort d'alguna persona vinculada a l'escola.

CAL TENIR PRESENT:

1. La proximitat i el lligam familiar per comprendre el grau de significativitat del tractament; mare, avi, tiet,...o si és el propi infant i alumne de l'escola.
2. Diferències i parts del procés de dol: el moment de la **mort física**, l'**enterrament**, el temps de **dol** i la **pèrdua**:

Tenir en compte les **cinc fases del dol** segons Elisabeth Kübler-Ross:

3. **Anticipar-nos** al tema de la mort i parlar-ne abans que succeeixi de forma imprevista sempre que hi hagi una oportunitat.

Les perspectives de la mort varien **segons l'edat dels infants**.

- **Abans dels 3 anys no estan capacitats** per entendre el concepte de la mort, però entenen els sentiments i emocions de les persones que els envolten.

- **Dels 3 a 4 anys** entenen que la mort com una cosa **reversible i temporal i impersonal** (no té a veure amb ells) i per tant, els que marxen, poden tornar. No diferencien realitat de fantasia; miracles.
- **Als 5 anys.** Intueixen que no tornaran a veure més la persona morta. Poden sentir por de perdre les altres persones estimades.
- **Dels 6 als 9 anys** estan capacitats per entendre el concepte de la mort, el que representa i la seva **irreversibilitat** tot i que a nivell personal actuen com si els concernís.
- **Dels 10 als 12 anys** entenen i comprenen el concepte de la mort de forma realista. Entenen el significat dels rituals.

Establiu un equilibri entre les rutines i la situació de dol. Intenteu **no canviar rutines** ni parlar-ne més del compte. Les rutines ajuden els infants a tornar a la normalitat i ells “passen pàgina” abans que els adults.

COM PODEM AFRONTAR AQUEST TEMA A L'AULA ?

Amb tota la classe (REFLEXIÓ):

- Reflexionar amb l'alumnat per tal de facilitar que comparteixin creences, sentiments, idees, coneixements, sobre el tema de la mort i de la pèrdua... La idea és facilitar que l'alumnat tingui un espai per dir el què pensa, li preocupa, possibles dubtes... El tutor hauria d'escoltar més que exposar.
- Si cal, perquè no pregunten o no poden o volen parlar, feu-los preguntes per indagar i constatar què saben o què els preocupa, quins són els seus dubtes i les seves por. Convideu-los a fer les preguntes que creiem convenientes, fins i tot amb el risc de no saber-los donar una resposta satisfactòria del tot. Fer veure que no ha passat res no seria una bona estratègia per fer el dol d'una mort.
- Fer un tractament de la mort des de la vida, fomentant l'educació de la vida i la finitud amb realisme; replantegem-nos doncs, el tema de les estrelles que simbolitzen les persones mortes.
- Utilitzeu un vocabulari senzill, compreu i sense judicis:

La mare s'ha mort perquè tenia una malaltia incurable i ja no podem compartir moments junts.

Tindràs els records cada vegada que hi vulguis pensar en ella. La seva malaltia l'ha fet patir molt i ara ja descansa,....

Hi ha persones que creuen que...

Amb els infants més petits cal explicar-los amb fets concrets:

Per exemple, la mare no podrà explicar-te un conte al vespre, quan vas a dormir, però ho farà el pare ho farà d'allò més bé.

- Especifiqueu verbalment que la mort de l'ésser estimat no ha estat culpa de ningú i tampoc d'ells; no en busquem culpables.
- La mort no és momentània; és per sempre, permanent i inevitable.
- No dir mentides ni crear expectatives falses. Es tracta de dir el que sabem i un: *no sé*, és molt savi i educatiu. Amb la idea de protegir als infants podem fer més difícil el tractament del tema.

Amb tota la classe (ACTIVITATS CONCRETES)

- **Amb els més petits:**

Agafar un conte d'infantil específic de la maleta de la pèrdua i el dol per introduir el tema i poder parlar-ne. Tingueu cura de parlar sobre que la resta de pares, avis,... dels alumnes de l'aula, en principi no s'han de morir de manera ràpida i sobtada perquè els nens petits pensen que a continuació els hi pot passar amb ells; tenen por que es morin els seus familiars.

- **Amb alumnes més grans:**

Es pot proposar fer escrits, dibuixos, (depenent de l'edat dels infants) crear materials com ara "*el pot del suport i el caliu*", etc. Sortir al pati i escriure un t'estimo a la sorra ,...Ja sigui com a motiu d'acomiadament, consolar al company, ...

- **En el cas de la mort d'un nen de l'escola**, es poden fer les mateixes activitats i és important que no desaparegui totes les pertinences de l'alumne; es poden deixar les fotografies, el penjador, la taula, etc. Perquè així ens acomiadarem de manera lenta i progressiva.

Amb les famílies

- Demanar permís a la família, quan sigui possible, per tal de tractar, o no, el tema a l'aula respectant les seves decisions i les seves creences.
- Si el tutor necessita suport d'un altre mestre perquè està molt afectat o sensible, direcció s'encarregarà de facilitar el suport adequat. La persona de suport ha de saber tractar el tema de la mort amb templança.

La resta de col.lectiu escolar

La resta de les classes han d'estar informades del succés i si fan alguna proposta conjunta es pot comentar amb direcció. Es fa i es convida si és el cas.

Direcció o algun representant de l'escola

Assisteix a l'enterrament o acte de comiat en nom de l'escola i/o tutor.

Persones a qui us heu de dirigir per tal d'activar l'acompanyament del dol en el moment d'impacte del Programa de Dipsalut (en cas que fos necessari).

- EAP referent del vostre centre
- El vostre inspector